

Korte mededelingen

Onderzoek naar slaapplaatsvluchten van de Grutto

Dit jaar zal door de Biologische Arbeidsgemeenschap Zwillbrook een uitgebreid onderzoek plaatsvinden naar de slaapplaatsvluchten van de Grutto in het Zwillbrocker Venn, Kreis Ahaus, Westfalen, Duitsland. Daarvoor zal een gedeelte van de vogels gemerkt worden met kleurringen. Overdag zullen de afzonderlijke vogels zich grotendeels in Nederland (Gelderland, Overijssel, Drenthe) ophouden en daar gecontroleerd moeten worden. Omdat wij deze gebieden slecht kennen veroorzaakt dit moeilijkheden bij ons onderzoek. Misschien is het voor waarnemers, die in deze gebieden regelmatig in het veld zijn, mogelijk ons enige inlichtingen te verschaffen over de gebieden waar zich Grutto's bij voorkeur in grote aantallen ophouden of broeden. Omdat ons onderzoek reeds in de eerste maanden van dit jaar een aanvang neemt zullen wij spoedige berichten zeer op prijs stellen.

• *Thomas Willers. Kämpenweg 4, 4426-Vreden. Duitsland.*

Blauwe Reigers in Midden-Beemster tot 1977 gered

De in het decembernummer van vorig jaar vermelde aktie 'Helpt mee de Blauwe Reigerkolonie van Midden-Beemster behouden', is een overweldigend succes geworden. Op 12 januari j.l. was, mede door toedoen van pro-

vinciale- en landelijke dagbladen, het bijeengebrachte bedrag al meer dan f 31.000,—!! (f 7.067,— op gironummer 2808200, en f 24.326,— via 'Het Parool'). Een opbrengst die zelfs de stoutste verwachtingen verre overtreft.

Inmiddels is het contract tussen de eigenaar en de drie belanghebbende verenigingen getekend zodat de Blauwe Reigers voorlopig tot 1977 daar weer ongestoord kunnen broeden. Bovendien kreeg men van Staatsbosbeheer de toezegging dat zij bereid waren de kolonie onder de regeling van 'Blijvend Technisch Beheer' te brengen, een aanbod dat uiteraard in dank werd aanvaard.

Wat er met het resterende geld gaat gebeuren, is nog niet bekend. Hieromtrent zullen de nodige besprekingen nog plaats vinden. Wel zal het zoveel mogelijk de Blauwe Reigers ten goede komen.

• *M. Roos, Burg. Versteegenstraat 26, Westzaan.*

Staatsbosbeheer en de Blauwe Reigerkolonie te Midden-Beemster

De bijdraage betreffende het behouden van de kolonie van Blauwe Reigers te Midden-Beemster in 'Het Vogeljaar' jaargang 20 no. 6 van december j.l. geeft mij aanleiding tot de volgende opmerkingen:

1. Het voorstel tot verhoging van de nachtsom is niet van het Staatsbosbeheer uitgegaan, maar van de eigenaar van de boomgaard bij de boerderij 'De Lepelaar'.

2. Er heeft van het begin af aan geen enkel verschil van mening bestaan tussen de directie van het Staatsbosbeheer en het Ministerie van CRM: beiden waren het er terstond over eens dat aan de eisen van de eigenaar van de boomgaard niet tegemoet gekomen kon worden.
  3. Het uitdrukken van de waarde van een natuurbezit in geld moge ondoenlijk lijken, degenen die natuurterreinen moeten aankopen en beheren en die beheersovereenkomsten moeten afsluiten zullen dat toch moeten doen.
De beperkte beschikbare geldmiddelen zullen maximaal rendabel gemaakt moeten worden.
  4. Met alle begrip voor de aantrekkelijkheid van in bloeiende vruchtbomen nestelende Reigers en voor onze verantwoordelijkheden voor de Blauwe Reigerstand in Europa kunnen wij de ons ter beschikking staande geldmiddelen niet ruimer maken dan ze zijn. Het geven van een vergoeding aan de eigenaar van de boomgaard moet beschouwd worden als een beheersovereenkomst. Deze kan alleen betaald worden uit de voor het beheer van natuurgebieden beschikbare gelden. Voor 1972 bedroegen deze nog geen 2½ miljoen gulden, waarvoor meer dan 25.000 ha aan Staatsnatuurreservaten instandgehouden moest worden. Dat betekent minder dan f 100,— per hectare, waarvan betaald moeten worden: (1) alle uitbestede werkzaamheden en beheersovereenkomsten; (2) de aanschaf van machines, materialen en gereedschappen; (3) de vaste lasten, zoals grond- en waterschapslasten.
  5. Het door u min of meer als een futiliteit gepresenteerde bedrag van f 1.500,— per jaar moet dus gevonden worden door dit te onttrekken aan het beheer van de met ons en uw aller geld gekochte Staatsnatuurreservaten en wel door ruim 15 ha daarvan onbeheerd te laten liggen (aan het betalen der vaste lasten kan niet ontkomen worden) dan wel door over een naar rato groter areaal het beheer te extensiveren.
- Staatsbosbeheer Noord-Holland heeft uiteraard de kritieke situatie rond de Reigerkolonie te Midden-Beemster aan de centrale directie gemeld en daarbij gepleit voor het zoeken naar mogelijkheden om het behoud ervan te verzekeren.

Dat die mogelijkheden echter uiterst beperkt zijn en slechts ten koste van andere belangen gevonden zouden kunnen worden hebt u hopelijk uit het voorgaande begrepen.

Wanneer u de overheid verwijt elementair tekort te schieten op het gebied van de natuurbescherming verwijt u haar feitelijk, dat zij uit een krappe beurs niet alle activiteiten kan financieren, die haar in beginsel even wenselijk voorkomen als u.

Noodgedwongen natuurwaarden in geld uitdrukkend moeten wij ons afvragen: 'Is het belang groter of kleiner dan dat van het beheer van (in dit geval) 15 ha natuurreservaat?'

Wij meenden in dit specifieke geval: zeker niet groter.

*De Inspecteur Natuurbehoud van het Staatsbosbeheer,
ir. W. G. van der Kloet.*

Teleac-cursus 'Milieubescherming' verschafft stof voor gespreksavonden

De Teleac-cursus 'Milieubescherming' waarover wij in ons vorige nummer (pag. 244) melding maakten blijkt in een grote behoefte te voorzien. Er bestaat bijzonder veel belangstelling voor. De serie bevat tot april a.s. totaal 14 wekelijkse lessen, welke bovendien een week daarop worden herhaald. Nadere inlichtingen bij Stichting Televisie Academie, Postbus 2414, Utrecht (tel. 030-94 02 41).

Voor de cursisten van Teleac en BRT wordt in het kader van deze cursus op 31 maart 1973 in het zuiden van Nederland een eendagsconferentie gehouden. Voorts zal in samenwerking met Vormingscentrum 'Den Alerdinck', Huize 'De Vuurslag' te Joppe een weekend worden geprogrammeerd en wel op 28-29 april 1973. De wekelijkse televisielessen zijn bijzonder geschikt voor werkgroepen als uitgangspunt voor gespreksavonden over dit onderwerp.

J.T.

Enkele waarnemingen van de intelligentie van Koolmezen

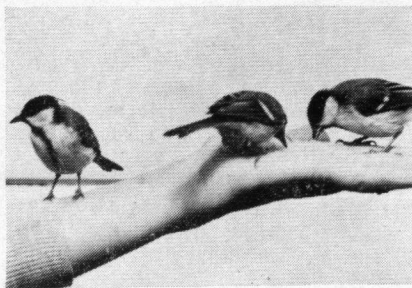
Het onderstaande pretendeert niet een nieuwe en waardevolle bijdrage te leveren voor de bestudering van gedrag en intelligentie van vogels. Het is slechts een kort relaas van enkele min of meer toevallige waarnemingen. Onze tuin en naaste omgeving herbergt een vrij groot aantal Koolmezen. Ongeveer vier broedparen behoren hiertoe en buiten de broedperiode verzamelen zich nog meer mezen rondom ons huis dank zij het regelmatig voederen het gehele jaar door.

Deze omstandigheden hebben ertoe geleid, dat vele vogels (vooral Vinken, Merels, Roodborstjes, Pimpelmezen en Koolmezen) zeer vertrouwelijk worden. Met enig geduld zijn de Koolmezen en soms ook enkele Pimpelmezen ertoe te krijgen uit de hand voer aan te nemen. De jonge Koolmezen — vlak na het uitvliegen — wennen zelfs zodanig aan het aannemen van voer (meestal ontzoute hele of gebroken pinda's) uit de hand, dat zij vaak niet alleen het voer van de hand afpakken, maar rustig op de hand blijven zitten om het voer te verorberen. zie afbeelding).

Het bovenstaande is reeds zo vaak beschreven, dat het op zich zelf geen aanleiding zou zijn hierover te berichten, ware het niet, dat tegen deze achtergrond de waarneming van de volgende uiting van intelligentie mogelijk was.

De mezen en ook een enkele Vink hebben n.l. middelen ontwikkeld om onze aandacht te trekken als zij om voer vragen. Meestal fladderden zij dan voor het raam en zetten zich op de vensterbank. Een der Koolmezen is er echter toe overgegaan bewust op het raam te tikken. Dat het geen toevallige tikjes op de ruit zijn, doch een opzettelijk middel om aandacht te trekken, blijkt uit het feit, dat deze Koolmees alleen tikt als zij iemand in de kamer ziet. Dit gedrag is niet gebonden aan één bepaald raam of één kamer; de mees tikt op het raam, waarachter zij ons ontdekt. Bovendien gaat zij door met tikken tot men naar het raam toeloopt, waarop zij naar de hand toevliegt om de pinda te nemen zodra men de hand door het klapparaampje of door de tuindeur steekt.

Deze wijze van aandacht trekken vereist toch een vrij hoge graad van intelligentie. Hier heeft de vogel een

voor hem toch onnatuurlijke handeling ontwikkeld om een heel ander wezen — de mens — op zich te attenderen, en wel een handeling, die speciaal is aangepast aan de aanwezigheid van ruiten, als barrière tussen hem en de mens, terwijl men er wel doorheen kan kijken. Hoezeer de ervaren mezen, die regelmatig door open ramen of deuren in de kamer komen, de glasruiten kennen blijkt o.a. uit het feit, dat zij als zij schrikken, niet in paniek tegen de ruiten opvliegen, doch eerst uitkijken welk venster open is.

• Dr. Ir. G. W. Harmsen, Westerveen
23, Haren (Gr.).

Vogelleed

Op Paasmorgen zagen wij achter in onze tuin bij het nestkastje, waarin voor het derde jaar het enige pimpelmezenechtpaar in onze buurt een nest bouwde, een onrustig vliegende Pimpelmees. Zij (hij) dook steeds naar hetzelfde plekje onder een struik, zat soms doodstil, bewoog daarna wat onrustig heen en weer en vloog dan weer weg. Dit tafereeltje herhaalde zich geruime tijd. Toen we door dit vreemde gedrag gealarmeerd, dichterbij gingen kijken vloog de anders zo schuwe Pimpelmees niet weg, doch rukte wanhopig met de snavel aan haar (zijn) metgezel(lin), die door een poes doodgebeten, op de grond lag en sleepte haar mee. Het was alsof zij hem weer tot leven wilde brengen.

Nooit eerder hebben wij in de vogelwereld zo'n ontroerend schouwspel gezien, waaruit zoveel (haast menselijk) verdriet en wanhoop sprak. Nog uren nadat wij de dode Pimpelmees hadden weggehaald, vloog de andere vogel onrustig zoekend rond.

Dit berichtje wijst nog weer eens op het grote vogelleed dat door de vele loslopende katten wordt veroorzaakt.

• Ir. J. van Rossum c.i., Philippuslaan
14, Nijmegen.

(Zie ook Het Vogeljaar 8: 37-40).

Broedende Waterhoentjes in bomen

Op 3 mei 1972 ontdekte ik in een perceeltje tien tot twaalf meter hoge douglassparren het nest van een Waterhoen op een hoogte van zes à zeven meter. Onder de boom lag een pullus dat uit het nest moet zijn gekomen. Het jong heb ik naar een brandvijvertje gebracht waar nog een waterhoenpaar zijn nest had.

Later hebben de Waterhoentjes nog in een ander nest gebroed en dat zat op een hoogte van ongeveer acht meter. Dit broedsel heeft twee jongen opgeleverd, die ik ook weer naar het brandvijvertje heb gebracht. De drie pulli zijn echter omgekomen. De oorzaak hiervan is vermoedelijk gelegen in het feit dat de pleegouders, die zelf jongen hadden van enige weken oud, hetzelfde voer zowel aan hun eigen jongen als aan de veel jongere pleegkinderen brachten. Dit voedsel hebben de laatste echter niet kunnen verdragen.

- J. H. Kayser, Psych. Ziekenhuis 'Vredrust', Halsteren.

Besluit onbeschermde vogels

Gelet op artikel 3 van het Vogelbesluit 1937 (Stb. 647) en op artikel 2 van de Jachtwet (Stb. 1954, 523); laatstelijk gewijzigd bij de wet van 25 mei 1972 (Stb. 280).

B E S L U I T :

Artikel 1

In het gehele Rijk worden niet gerekend tot beschermde vogels in de zin van de Vogelwet 1936:

- a. gedurende het tijdvak van 1 januari tot en met 31 december 1974: de grote mantelmeeuw (*Larus marinus*) en de spreeuw (*Sturnus vulgaris*);
- b. gedurende de tijdvakken van 1 januari 1973 tot en met 15 april 1973, van 15 juli 1973 tot en met 15 april 1974 en van 15 juli 1974 tot en met 31 december 1974: de zilvermeeuw (*Larus argentatus*) en de kokmeeuw (*Larus ridibundus*).

Artikel 2

Deze beschikking zal worden geplaatst in de Nederlandse Staatscourant en treedt in werking met ingang van 1 januari 1973.

Stellingen in proefschrift

Op 18 oktober j.l. promoveerde de heer J. A. J. Vink tot doctor in de wiskunde en natuurwetenschappen op het proefschrift 'Fotoreacties van enige benzeen- en bifenylderivaten met cyaanionen'. Enkele stellingen bij dit proefschrift waren oa.:

'Artikel 9 van het Vogelbesluit 1937 betrekking hebbende op Artikel 11 van de Vogelwet 1936, waarin als kooivogels worden genoemd de Zwarte Lijster, de Vink, de Putter, de Sijs, de Kneu, de Groenling en de Geelgors, dient te vervallen'.

'Dat de oproep tot het inzenden van waarnemingen in de tweede druk van de Avifauna van Nederland slechts is gericht aan leden van de Nederlandse Ornithologische Unie doet afbreuk aan het nationaal karakter van deze avifauna'. Avifauna van Nederland, Leiden 1970.

Belgen met dynamiet contra Spreeuwen

Eind juli heeft de Belgische Dienst voor Plantenbescherming met behulp van het leger met honderden kilo's dynamiet duizenden Spreeuwen opgeruimd, die in bospercelen bij Sint Truiden (ongeveer 50.000) en Verlaine (enkele duizenden) waren neergestreden.

Niet alleen Spreeuwen vonden de dood maar ook tientallen andere vogels. Alle bomen werden geheel ontbladerd en zelfs werden bomen uit de grond gerukt. Over deze bijkomstigheden maakt men zich blijkbaar niet zo druk.

Bij de opruimingswerkzaamheden werden later bij Verlaine zelfs kinderen ingeschakeld waarvoor speciale toegangskarten werden verstrekt. Dat deze werkwijze bij de dierenbescherming en de Stichting Landschap tot enorme aantallen protesten aanleiding heeft gegeven is duidelijk.

Nieuwe Controleurs Vogelwet

Bij beschikkingen van de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk van 19 en 20 december 1972 zijn tot Controleur-Vogelwet 1936 aangesteld:

A. Bossers, Eliasplein 3, 's-Gravenhage; B. Broos, Lijsterlaan 42, Beilen; M. L. Dorssers, Hagelkruisweg 23, Meijel; H. van Eck, Viënnahof 8, Maastricht; mr. P. G. J. Forsthövel, Van Speijklaan 30,

Baarn; C. W. de Gans, Dahliastraat 80, Hoogkarspel; D. J. Haanstra, Prinses Beatrixstraat 40, Smilde; W. A. Jaspers, Grotestraat 35, Berg en Terblijt; G. Kriebel, Julianastraat 19, Breukelen; H. Kuyper, Europalaan 52, West-Terschelling; A. B. Leevers, Kromveen 16, Eext (post Gieten); W. R. Marsman, Van Limburg Stirumstraat 5, Hilversum; H. Pot, Adelheidlaan 4, Baarn; H. J. W. P. Rombout, Akkerstraat 7, Nuland; J. W. M. Savelberg, Humcoverstraat 22, Meerssen; F. W. J. Swart, Van Boetse-laerlaan 1, Hoogland; H. Vader, Abeel-seweg 5, Middelburg; H. M. Verhagen, Vezelstraat 15, Reusel; J. van der Wal, Grote Drift 55, Beilen.

Ooievaars in België als broedvogels terug na ruim driekwart eeuw

Voor het eerst sedert 1895 heeft België in 1972 weer een broedgeval van Ooievaars gekend. In het dorpje Hachy verschenen op 4 mei twee exemplaren. Ze zijn daar gebleven en hebben na het uitbroeden van drie eieren ten slotte twee jongen grootgebracht. (Driemaandelijks mededelingenblad van het 'Coördinatie-Comité voor de Bescherming van Vogels' in België, juli/ september 1972).

Vonnis over Ooypolder geveld

In de Staatscourant van 18 oktober 1972 staat met een simpele zin 'Minister stelt verlegging van de Waalbocht bij Nijmegen vast'.

In een brief aan beide Kamers van de Staten-Generaal deelt de Minister mede, dat een keus is gedaan uit vier tracés die na inspraak en overleg waren overgebleven en wel:

- het tracé-Lent, bochtafsnijding ten noorden van deze gemeente
- het stuwwal-tracé, een langgerekte afsnijding ten zuiden van het dorp Ooy
- het uiterwaarden-tracé
- het Groenlanden-tracé.

De keus is gevallen op het Groenlandentracé. De Minister is tot de conclusie gekomen dat de voorkeur dient uit te gaan naar het Groenlanden-tracé, mits in sociaal opzicht voldoende tegemoetkomingen kunnen worden getroffen en de ecologische en landschappelijke nadelen redelijk kunnen worden beperkt. Dit is volgens de Minister het geval.

(Zie in dit verband ook de korte mededeling in 'Het Vogeljaar' jrg. 19, p. 575).

Bijzondere nestplaats van Boerenzwaluwen

In juli vermeldde het 'Friesch Dagblad' een broedgeval van een paartje Boerenzwaluwen in een in volledig bedrijf zijnde veewagen. Hoewel de auto dagelijks vele uren onderweg was met tientallen koeien, nestelden de zwaluwen normaal door. Ook toen het nest klaar was en er vier eitjes in lagen. Het broeden had een normaal verloop en na het uitkomen van de eitjes zwierven de oude vogels dagelijks met de wagen mee en lieten de jongen geen moment in de steek.

Dr. ir. G. Posthumus, Torenlaan 25 te Warnsveld (Gld.) die ons bovenvermeld bericht zond, deelde tevens mede bij een Friese boerderij zes Eksters te hebben gezien die voortdurend een vijftal schapen vergezelden en de vachten van de schapen afzochten. De schapen waren er aan gewend en hadden er geen bezwaar tegen.

Nationale glasactie

Door een aantal recente persberichten is onze aandacht gevestigd op een bijzondere inzamelactie die georganiseerd wordt door het Spar-winkelbedrijf. Dit bedrijf met 1250 winkeliers door geheel Nederland heeft namelijk besloten om de enkele maanden geleden in het noorden van ons land begonnen flessenactie landelijk voort te zetten wegens de gunstige wijze waarop de huisvrouwen hebben gereageerd. De opbrengst van deze actie zal ten goede komen aan de Vereniging tot Behoud van de Waddenzee.

Alle Spar-winkeliers zullen als inzameladres fungeren voor uw statiegeldloze flessen en potten en andere glazen verpakkingen. Deze worden doorgezonden naar een grote glasfabriek in Leerdam die van dit materiaal nieuwe flessen gaat maken. Met een mooi woord noemt men dit recycling en het heeft tot groot voordeel dat de grondstoffenvoorraad in de natuur minder zwaar wordt aangetast en niet zo snel uitgeput raakt.

Een bijzonder prettige bijkomstigheid van deze actie is evenwel dat de Spar het eerste jaar van de actie verwacht een bedrag van 50000 tot 60000 gulden te kunnen overdragen aan de Vereniging tot Behoud van de Waddenzee.